

Türkiye Cümhuriyeti ile Afgan, İran ve Irak Devletleri arasında tanzim olunan ademi tecavüz ve müşavere muahedenamesinin tasdikına dair kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 27/I/1938 - Sayı : 3819)

No.
3324

Kabul tarihi
14 - I - 1938

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cümhuriyeti ile Afgan, İran ve Irak Devletleri arasında tanzim edilerek Tahranda Saadabad da imza edilmiş olan ve ademi tecavüz ve müşavere hükümlerini ihtiva eden 8 temmuz 1937 tarihli muahede kabul ve tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun hükümlerini icraya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

22 kânunusani 1938

ADEMI TECAVÜZ MUAHEDENAMESİ

Mukaddeme

Türkiye Reisiçümhuru,
Majeste Afganistan Kırallı,
Majeste Irak Kırallı,
Majeste İran Şahinşahrı

Ellerinde olan bütün vasıtalarla aralarındaki dostluk ve iyi anlaşma münasebetlerinin idamesine hadim olmak arzusuile;

Milletler Cemiyeti Paktı çerçevesi içinde munzam teminat vasıtasile yakın şarkta sulh ve emniyeti temin ve bu suretle umumî sulha yardım maksadile mütehassis olarak;

Pariste 27 ağustos 1928 de imzalanan harbden feragat muahedesini ile kendilerinin vazrülizma buldukları Milletler Cemiyeti misakına ve harbden feragat muahedesine uygun diğer bütün muahedeler mucibince mevcut vecibelerini tamamile müdrük olarak;

Bu muahedeyi imzaya karar vermişler ve bu maksadla :

Türkiye Cümhur Reisi :

Hariciye vekili Ekselans Dr. Tefvik Rüştü Arası;

Majeste Afganistan Kırallı:

Hariciye veziri Ekselâns Faiz Mohammed Hanı;

Majeste Irak Kırallı:

Hariciye veziri Ekselâns Dr. Naji Elasıli;

Majeste İran Şahinşahrı:

Hariciye veziri Ekselâns Enayetollah Samiyi; murahhas olarak tayin etmişlerdir.

Mezkûr murahhaslar, usulü dairesinde tanzim edilmiş olduğu görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Yüksek Âkid Taraflar, birbirlerinin dahili işlerine her türlü müdahaleden mutlak surette istinkâf siyaseti takib etmeyi teahhüd ederler.

Madde — 2

Yüksek Âkid Taraflar, müşterek hududlarının masuniyetine sureti katiyede riayet etmeyi teahhüd ederler.

Madde — 3

Yüksek Âkid Taraflar müşterek menfaatlerini alâkadar eden beynelmilel mahiyette her türlü ihtilâflarda birbirleriyle istişarede bulunmak hususunda mutabıktırlar.

Madde — 4

Yüksek Âkid Taraflardan her biri, diğerine karşı hiç bir halde, gerek münferiden, gerek bir veya birden fazla salis Devletle birlikte, diğer Âkidlerden birine karşı hiç bir tecavüz hareketinde bulunmamayı teahhüd eder.

Tecavüz hareketi addedilenler şunlardır:

1 - Harb ilânı;

2 - Harb ilân edilmeksizin dahi olsa, bir Devletin silâhlı kuvvetleri tarafından diğer bir Devlet arazisinin istilâsı;

3 - Bir Devletin kara, deniz veya hava kuvvetleri tarafından, harb ilân edilmeksizin dahi olsa, diğer bir Devletin arazisine, gemilerine veya tayyarelerine taarruz;

4 - Mütecevize doğrudan doğruya veya bilvasıta yardım veya muzaheret.

Tecavüz hareketi teşkil etmeyenler şunlardır:

1 - Meşru müdafaa hakkını istimal, yani yukarıda tarif edilen tecavüz hareketine mukavemet;

2 - Milletler Cemiyeti paktının 16 ne maddesinin tatbikından mütevellid filiyat;

3 - Milletler Cemiyeti Assamblesi veya konseyi tarafından ittihaz edilen bir karar mucibince ve yahud Milletler Cemiyeti paktının 15 ne maddesinin 7 ne fıkrasının tatbiki suretile yapılan hareket; şukadar ki, ikinci haldeki hareket ilk mütearrız Devlete karşı tevcih edilmiş bulunsun;

4 - Yüksek Âkid Taraflardan birinin taarruza, istilâya uğrayan bir Devlete yardım hareketi veya hud Pariste 27 ağustos 1928 de imza edilen harbden ferağat muahedesine muhalif olarak harbe müraaat etmesi.

Madde — 5

Yüksek Âkid Taraflardan biri, bu muahedenin 4 ncü maddesinin ihlâl edildiğini veya edilmek üzere olduğunu telâkki ettiği takdirde, meseleyi derhal Milletler Cemiyeti Konseyine arzedecektir. İşbu hüküm mevzuubahs Yüksek Âkid Tarafından bu ahvalde lüzumuna hükmettiği bütün tedbirleri almak hakkını ihlâl etmez.

Madde — 6

Yüksek Âkidlerden biri, bir salis Devlet aleyhine bir tecavüze geçerse, diğer Yüksek Âkid Taraf, ihbar etmeksizin, işbu muahedeyi mütecevize karşı feshedecektir.

Madde — 7

Yüksek Âkid Taraflardan her biri, diğer Âkid Tarafların müessesatını devirmek, hudud ve diğer mahallerinin nizam ve emniyetini bozmak veya Hükûmet rejimini ihlâl etmek maksadile silâhlı çete,

cemiyet veyahud teşekküllerin teessüsüne veya filiyata geçmelerine, kendi hududları dahilinde, mâni olmayı taahhüd ederler.

Madde — 8

Yüksek Âkid Taraflar, kendi aralarında çıkabilecek bütün niza ve ihtilâfların, mahiyet ve menşeleri her ne olursa olsun, hal ve tesviyesi ancak muslihane vasıtalara müracaatla mümkün olabileceğini 27 ağustos 1928 tarihli harbden feragat muahedesile tanıtmış olduklarından bu hükmü teyid ile bu hususta kendi aralarında ittihaz olunmuş veya edilecek olan usullere müracaat edeceklerini beyan ederler.

Madde — 9

İşbu muahedenin hiç bir maddesi, Milletler Cemiyeti Paktı mucibince Yüksek Âkidlerin her biri tarafından deruhde edilen vecibeleri, her ne hususta olursa olsun, tenkis eder mahiyette telâkki olunamaz.

Madde — 10

Fransızca ve dört nüsha olarak yazılan ve birer nüshası Âkid Devletlerden her biri tarafından alındığı tasdik edilen işbu muahede beş sene müddetle akdedilmiştir. Bu müddetin hitamında, Yüksek Âkidlerden biri tarafından altı ay evvel mefsubiyeti ihbar edilmedikçe muahede, bütün hükmü cari olmak üzere, yeniden daha beş sene müddetle temdid edilmiş sayılacak ve her hitam devresinde Yüksek Âkidlerden biri veya bir kaç tarafından altı ay evvel feshi haber verilmeye kadar muteber olacaktır. Âkidlerden birile feshedilen muahede diğerleri arasında meriyette devam eder.

İşbu muahedename Yüksek Âkidlerin her biri tarafından kendi teşrii usulüne tevfikân tasdik edilecek ve Milletler Cemiyeti Genel Sekreterliğine kaydedilerek Cemiyetin diğer azasına keyfiyetin bildirilmesi rica olunacaktır.

Tasdiknameler, Yüksek Âkidlerin her biri tarafından İran Hükûmetine tevdi oluncaktır.

Tasdiknameler iki Yüksek Âkid Tarafından tevdi edilir edilmez işbu muahede bu İki Taraf arasında meriyete gicecektir. Üçüncü ve dördüncü Âkid Tarafından da tasdiknameler tevdi edildiği zaman muahede bu üçüncü ve dördüncü ile de meri olacaktır.

Tasdiknamelerin her tevdiinde İran Hükûmeti tarafından bu muahedeyi imzalayanlara işbu tevdi keyfiyeti derhal haber verilecektir.

Tahranda, Saad - Abad sarayında, sekiz temmuz bin dokuz yüz otuz yedi tarihinden akdedilmiştir.

Dr. Rüştü Aras

Faiz

Najî-Al-Asl

Samîy.

.....
Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası

: 15 - I - 1938 ve 1/917

Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası

: 22 - I - 1938 ve 4/65

Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları

Cild Sayfa

: 21 84

22 74,102:103,103,134:137